

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Javaslat a

"a vázsonyi Pálos kolostor"

megyei értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Szegedi László. (név)

.....
Nagyvázsony, 2013.december 05..

(P. H.)

I.

A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: **Nagyvázsonyi Települési Értéktár Bizottság**
2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:
Név: **Szegedi László**
Levelezési cím: **8291 Nagyvázsony, Új utca 3.**
Telefonszám: **06/30 355 0814**
E-mail cím: **szegedi@vazsonykom.hu**

II.

A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése **Pálos Kolostor**
2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása
 agrár- és élelmiszergazdaság egészség és életmód **X épített környezet**
 ipari és műszaki megoldások **X kulturális örökség** sport
 természeti környezet turizmus
3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye **Nagyvázsony**
4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik
 települési **tájegységi** **X megyei** **külhoni magyarság**
5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

Az egyetlen magyar alapítású szerzetesrend vázsonyi templom és kolostor együttese még romjaiban is a későgótikus egyházi építészet kiemelkedő alkotása. Ma már nehéz elképzelni a 16 m belmagasságú, hálóboltozatos, mérműves ablakokkal és gazdag felszereltséggel ellátott, Szent Mihály arkangyal tiszteletére felszentelt templomot és a hozzá tartozó kolostor együttest, mely virágkorában 20 – 25 Pálos szerzetesnek adott otthont. Építésének ideje az 1470-es évek elejére tehető, erre utal az 1483 – ban kelt alapítólevél, melyben már épülőben lévő kolostorként szerepel. Az alapítólevél tartalmazza Kinizsi Pál és Magyar Balázs akaratát, mellyel kinyilvánítják szándékukat, „ő és családja üdvösségére” kolostort alapítanak. A kolostor, rövid fennállása során, az alapítóktól és a környékbeli nemesektől számos adományban részesül. Falvak, halastavak, malmok, egyéb birtokrészek lehetővé teszik a kolostor működését. Az alapító Kinizsi Pál halála után, (akit végakarátának megfelelően itt temetnek el) özvegye, Magyar Benigna további adományokkal támogatja a kolostort. A kolostor virágkora Benigna halálával és a török hadak közeledtével véget ér. Veszprém 1552 – es elfoglalása pedig végképp megpecsételi sorsát. A környék földesurai, a devecseri Csoronok, a gyulafirátóti Gyulaffyak, a vázsonyi Horváthok megsemmisítenek minden nagyobb építményt, melynek védelméről nem tudnak gondoskodni. 1552 májusának végén, a pálosok minden tiltakozása ellenére, előbb kifosztják, majd felrobbantják a vázsonyi kolostort is. *”amikor Veszprémet a török megvette, úgy pusztult el. Az urak rájöttek és porrá hányatták a*

klastromot, a tálodival és városlődivel együtt, félvén attól, hogy a török beléjük száll.” A kolostor további pusztulását a Kinizsi vár megerősítéséhez, majd a falusi házak építéséhez elhordott kövek tették majdnem teljessé. Rómer Flórisnak köszönhetjük, hogy e kiemelkedő műemlékünkben ma ennyit láthatunk. *„Bírom a jelenlegi főtekintély szavát, miszerint ezen utolsó maradványok megőriztetnek, hogy az útókor legalább tudhassa, hol állott a híres pálosok Kinizsi alapította klastroma.”*

A romjaiban is impozáns romok feltárását és konzerválását az 1950-es években Éri István és Sedlmayr János végezte.

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

A romjaiban is figyelemreméltó műemlék, a gótikus egyházi építészet kiemelkedő alkotása. Méltó emlékműve az egyetlen magyar alapítású szerzetesrendnek, a pálosoknak.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források)

A vázsonyi Pálos kolostor történetével és feltárásával számos tanulmány, újságcikk, valamint idegenforgalmi tájékoztató foglalkozik. Az alább felsoroltak a főbb forrásokat ismerteti.

Rupp Jakab: Magyarország helyrajzi története fő tekintettel az egyházi intézetekre.

Kisbán Emil: A magyar pálos-rend története. Bp. 1938. I.

Éri István: Nagyvázsony Corvina – Pannónia kiadó Bp.1969.

A nagyvázsonyi pálos kolostor leletei. Magyar Műemlékvédelem. 1959-60.

Beszámoló a nagyvázsonyi pálos kolostor helyreállításáról. Műemlékvédelem. 1961.

Molnár István: A magyarországi pálosok „Zöld Kódex”-ének Veszprém megyei regesztái. (VMMK. 1972. 11.

Koppány Tibor: A nagyvázsonyi pálos kolostor romjainak konzerválása. Magyar Műemlékvédelem. 1961-62.

Későgótikus építészeti emlékek a Balaton-felvidéken. VMMK. 1964. 2.

Papp Szilárd: A nagyvázsonyi pálos kolostor. Művészettörténeti Értesítő 1995.

A királyi udvar építkezései Magyarországon 1480-1515 Budapest 2005

Karczag Ákos: Pálos kolostorromok a Balaton-felvidéken. Várak, kastélyok, templomok 2005. 5.

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: **www.nagyvazsony.hu**

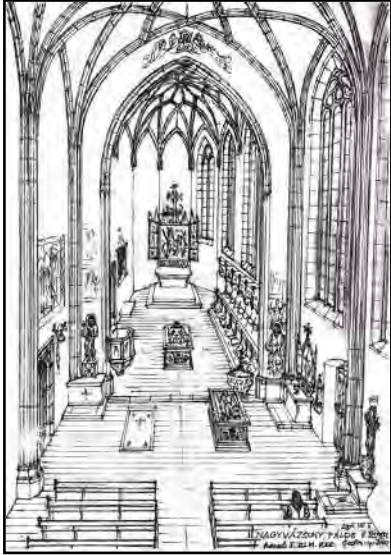
III.

MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális - dokumentációja

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek

3. A javaslatához csatolt saját készítésű fényképek és filmek felhasználására vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat

Pálos kolostor rekonstrukciós képei